

Estern telgraf kumpanyasile münakit mukavelenin feshi ile (Imperial and international Communications limited) şirketile bir mukavele akti hakkında 1/223 numaralı kanun lâyihası ve Dahiliye encümeni mazbatası

T. C.

Başvekâlet

Muamelât müdürlüğü

Sayı 6/97

11-1-1932

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Estern telgraf kumpanyasile münakit mukavelenin feshi ile (Imperial and International Communications Limited) ile bir mukavele akti için hükûmete salâhiyet verilmesi hakkında Dahiliye vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 3-I-932 tarihli ictimaında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte takdim olunmuştur.

Muktazasının ifasına müsaade buyurulmasını rica ederim efendim.

Başvekil

İsmet

Esbabı mucibe

Telsiz muhaberatının bütün dünyada tedricen telli ve kablo muhaberatı yerine kaim olması üzerine Londrada kâin (Estern) kablo telgraf kumpanyası yine Londrada kâin Marconi telsiz kumpanyası ile birleşerek (Imperial and International Communications limited) unvanile bir limited şirketi tesis etmişler ve bunun üzerine Estern telgraf kumpanyası Hükûmetimizle mevcut 1 mayıs 1927 tarihli mukavelenamesinin feshile yerine bir telsiz mukavelenamesinin aktini teklif etmişlerdir.

Keyfiyet amik bir surette ve mütehassıslar marifetile tetkik ettiler ve teklifin Türkiye için muvafık olduğu ve bu suretle şimdiye kadar kumpanya tarafından geçirilmekte olan ve idare için ücretler de farksız olmakla beraber binnetice kumpanyaya da menfaatlı bulunan muhaberatın doğruca hükûmet eline geçeceği ve memleketten bir yabancı kumpanya gitme faydasından başka hakikî telgraf varidatının senede yüz kırk bin lira kadar çoğalacağı anlaşılmıştır. Aneak kumpanyanın gitmesile kendi vasıtalarımız üzerine yarı yarı derecesinde mühim bir mikyasta artacak olan umumî muhaberatın teahura maruz bırakılarak iktisadiyatı müteessir etmemeyi temin için kumpanyanın Türkiyede son terakkiyatı cami mükemmel bir istasyon inşa ve Hükûmet emrine vermesi ve istasyonun azamî üç yüz bin lira tutacak olan bedelinin faizsiz ve munhasıran yukarıda zikredilen varidat fazlasından taksitlerle ödemesi kumpanyaya mukabeleten teklif ve kabul ettirilmiştir.

Bu şerait karşısında Estern kumpanyası ile münakit ve Yüksek Meclis tarafından musaddak olan 1 mayıs 1927 tarihli mukavelenamenin feshi ve bedeli telsiz varidatı fazlasile ödenmek üzere istasyonlar yaptırılması muvafık görülmele merbut kanun lâyihası arz ve teklif edilmiştir.

Şûrayı devlet Maliye ve Nafta dairesinin 30-IX-1931 tarih ve 57/58 numaralı mazbatası suretidir

Londrada kâin (Estern telgraf kumpanyı) ismindeki deniz telgraf kumpanyası ile münakit 1 mayıs 1927 tarihli mukavelenamenin feshine ve yine Londrada kâin (Emperiyal and enter-

nasyonâl komünikasyon limitet) ile İstanbulda telsiz istasyonları tesis için bir mukavelename yapılmamasına mezuniyet verilmesine dair Dahiliye vekâletince tanzim edilen kanun ve esbabı mucibe lâyihasile mukavelename projesi ve bu hususa dair mütehassısların raporları Maliye vekâleti celilesi tarafından 25-VIII-1931 tarih ve 134 numaralı tezkereye rapten Başvekâleti Celileye takdim ve Başvekâleti müşarileyhadan da 20-IX-1931 tarihinde dairenize havale edilmekle tetkik edildi.

Anıfülbeyan yirmi sene müddetli mukavelename projesi; kumpanyanın İstanbulda (26 900) yirmi altı bin dokuz yüz İngiliz lirası mukabilinde birisi alıcı ve birisi verici iki telsiz istasyonu vücuda getirip Posta ve telgraf idaresine teslim edeceğini ve getireceği malzemenin gümrük resmi olarak (2 500) iki bin beş yüz İngiliz lirası vereceğini ve bu tesisatın işler bir halde telgraf idaresine teslimini müteakıp Estern şirketinin 1 mayıs 1927 tarihli mukavelenamesinin müfeshih olacağını ve bu halde tesisatın muayyen şekilde taksim edileceğini ve şayet on sekiz ay zarfında işbu taahhüdatını ifa edeceğini bildirmedeği takdirde Estern şirketinin otuz seneden ibaret olan mukavele müddetinin normal bir surette bitmiş addile emval ve tesisatına vaziyet edileceğini ve ahkâmı saireyi muhtevi bulunduğu görüldü. Dahiliye vekâletinin esbabı mucibe lâyihası da; bütün dünyada telli ve kablo muhaberatı yerine telsiz muhaberatın kaim olmasından yine Markoni telsiz kumpanyası ile birleşerek (Emperyal ant enternasyonâl komünikasyon limitet) unvanile bir limited şirketi tesis eden Estern telgraf kumpanyası; Hükümetimizle mevcut 1 mayıs 1927 tarihli mukavelesinin feshile yerine yeni teşkil edilen şirketle bir telsiz mukavelenamesinin aktini teklif eylediği ve bunun Türkiye için de faideli olduğu ve ezeümle şimdiye kadar kumpanya tarafından kablo ile geçirilmekte olan telgraf muhaberatının Hükümet eline intikal edeceği ve bu tarzı muhabere dolayısıyla telgraf varidatının (140 000) yüz kırk bin lira kadar tezayüt edeceği ve inşa kılınacak istasyonların (300 000) üç yüz bin liraya balığ olacak bedelinin de faizsiz mukassatan tesviyesi kabul edilmesi gibi şerait her suretle Hükümetin menfaatına muvafık olacağı mealinde bulunduğu anlaşıldı.

Mütehassısların tetkik raporunda da; fennî, malî, iktisadî ve siyasî noktâ nazardan vaziyeti hazıranın idamesile Estern şirketi mukavelesinin normal surette hitamı müddeti veya mezkûr şirketin kendiliğinden bırakıp gitmesile mukavelesinin feshedilmesi veyahut teklifi vaki veçhile birriza Estern mukavelesinin feshile yerine ikame edilecek akti mukarrer telsiz mukavelesi ahkâmının kabul ve tatbiki halindeki vaziyetlerin mukayesesi neticesinde, yeni mukavele projesinde; hakemlere dair on sekizinci maddedeki üçüncü hakemin de beynelmîl telgraf bürosu müdürüyetince değil yine Temyiz mahkemesi reisi tarafından tayini ve devir salâhiyetine dair on dördüncü maddenin kaldırılması kaydile ve Büyük Millet Meclisinden müsaade alınması şartile teklifi vakiin kabul ve mukavelenamenin imzası muvafık olacağı mütaleası dermeyan olunmuştur.

Bu bapta izahat alınmak üzere davet edilen P. T. T. müdürü umumisi Fahri Bey de heyetimizce istima edildikten sonra icabı müzakere olundu:

Telsiz muhaberatının günden güne tekemmülü ve telli ve kablo muhaberatına tercih olunmakta bulunmasına ve bilhassa deniz kablolarının tesis ve idame ve tamiri diğetine nisbetle küllî masrafa ve fedakârlıklara mütevakkıf bulunmasına ve ahvali adiyede muhafazası ve hali harp ve fevkalâdede devletlerin emniyetlerine müessir olacak vaziyet ihdas ve siyaneti de mühim fedakârlıkları istilzam etmesine mukabil bu yeni sistem vasıtanın bu derece maddî mucip olmamakla beraber tesis ve sairesi de nisbeten daha kolay bulunması ve eiharı medeniyetin terakkiyatı fenniyyeden istiane ile milletler ve devletler arasındaki münasebatı siyasiye ve iktisadiyelerini asrın her gûna ihtiraatına istinat ve bunlardan istifade etmek hususundaki hem ahenk gidişlerin beynelmîl telgraf muhaberatındaki ehemmiyet ve ciddiyeti daha bariz bulunmuş ve bu camiai medeniyeye dahil bulunan posta ve telgraf hususunda beynelmîl mukavelâtla vaziyeti mühim olan Hükümetimizin de aynı vesaitle mücehhez bulunması zarurî bulundu ve mütehassısların bu bapta raporunda da siyasî ve idarî fevât ve gayeye de hadim olacağı tesbit edilmesi keyfiyeti de nazarı teemmüle alınarak teklifi vakiin kabulünün musip olduğu kanaatini hâsıl ettirmiştir.

Ancak Estern şirketinin; hukuku müktesebesinden berveçhi meşruh şekilde birriza faragatla yerine mukavelesinin tetkiki teklif edilen (Emperyal and enternasyonâl komünikasyon limitet) şir-

ketinin ikamesi suretile marüzzikir mukavelenin feshine muvafakatı munzam ve işbu son mukavele projesinin on yedinci maddesi de; bu hususu temin edecek ahkâmı ihtiva etmekte ise de bununla iktifa edilemeyip evvel emirde Estern şirketi ile yeni mukavelenamenin on yedinci maddesi ahkâmı nazarı itibara alınmak suretile feshi mukavele edildiğine dair bir beyanname alınarak merasimi kanuniye dairesinde bunun tekemmül ettirilmesi hukukî noktai nazardan daha muvafık olacağı mütalea kılınmıştır.

Teklif edilen madde kanuniye ile mukavelename mevaddının tetkikatına geçildikte:

Mukavelename projesinin 1 inci maddesindeki (işletmeye vazından sonra) kelimelerini müteakıp bir (de) ilâve olunmuş ve ikinci maddesindeki (servisini aşağıda) kelimelerini müteakıp (bu kelimesi zait görülerek tayyedilmiş ve aynı maddenin (bir verici ve bir alıcı istasyonu) fıkrası (bir verici istasyonu ve bir alıcı istasyonu) şekline ifrağ edilmiş ve müteakıp cümledeki (ilk taksit) (ilk taksiti) olarak tebdil olunmuş ve (yukarıda gösterilen bedele) fıkrası (yukarıda gösterilen istasyonlar bedelinde) yapılmış ve (gümrük masrafı) (gümrük resmi) olarak tebdil olunmuştur. 3 üncü maddenin birinci A bendinin birinci fıkrası olan (idare, bu mukavelename müddetince) kelimesinden... teahhur eder) cümlesi nihayetine kadar olan kısım vazih görülemediğinden memuru mahsusunun da muvafakatile (idare, bu mukavele müddetince Büyük Britanya ve Türkiyenin doğru telsiz irtibatı mevcut olmayan - Avrupa ve Avrupa harici muhabere usulüne tâbi - memleketler için kendisine tevdi edilecek tekmil telgrafnameleri; bu telgrafnamelerden Türkiyeye isabet eden telsiz hissesi ücreti; diğer telsiz tariklerinden normal olarak isabet eden hisseden aşağı olmamak şartile telsiz irtibatından geçinmeği teahhüt eder) şekline konulmuştur. Mezkûr birinci bendin ikinci fıkrasındaki (muhtemelen) kelimesi (ileride) kelimesi ile tebdil ve (kararlaştırılmış) kelimesi (kararlaştırılabilecek) ve (istisnaen) kelimesi (istisnalardan şekline konulmuştur. Altıncı maddenin birinci satırındaki (ücret) kelimesi (ücretler) ve (mecmularından) kelimesi (mecmuundan) şekline ifrağ olunmuştur. 7 inci maddenin birinci A bendindeki (ücreti mecmuu) (mecmu ücreti) şekline konulmuş ve bu bendin üç numaralı fıkrasının evveline tavzihan (telgrafnamenin geçmesi) kelimeleri ilâve ve (muhtemelen) kelimesi (muhtemel) haline kalbedilmiştir. 12 inci maddenin ikinci satırındaki (istasyonlardan birine veya) kelimeleri (istasyonlarına veya bunlardan birine) şekline konulmuş ve on altıncı maddenin dördüncü satırındaki (temdit edilir) fıkrası (temdit edilmiş olur) şekline konulmuş ve 17 inci maddenin üçüncü fıkrasının başlangıcı olan (yukarıda zikredilen müddet zarfında kumpanya, mezkûr memurlar maaşatının nisfını idareye tediye edecektir. İdare aynı müddet zarfında mezkûr memurların maaşatını tediye etmeyi teahhüt eder) kısmı mükerrer görüldüğünden tayyedilmiş ve buraya sehven geçirilmediği memuru mahsusça da anlaşılan (bu memurlar idare servisinde çalışacakları için yukarıda zikredilen müddet zarfında maaşlarının yarısı idare ve yarısı kumpanya tarafından tesviye edilecektir) cümlesi dercile sehvi vaki tashih ve noksan ikmal edilmiş ve mezkûr maddenin son satırındaki (ihtiyacı) kelimesi yerine yine memuru mahsusun muvafakatile (ahkâmı dolayisile) kaydi ikame ve müteakiben gelen (için) kelimesi de tayyedilmiştir. 18 inci maddenin ikinci fıkrasındaki (hiç olmazsa) kelimeleri tay ve (olduğu gibi) kelimesi yerine (aynen) kelimesi ikame ve (bütün masraflar) kelimelerini müteakıp (ya) edatı kaldırılarak yerine (hakem heyetinin tensibile gerek) fıkrası ilâve ve kezalik müteakiben gelen (ve ya hakemlerin) kelimeleri yerine de (gerek bunların) kelimeleri ikame edilmiştir.

Mevaddı kanuniyede; mütaleatı anifeye muvafık ve tadile mühtaç bir cihet görülememiş olmakla keyfiyetin bir kere de Heyeti umumiyece tetkikine müsaade buyurulmak üzere evrakın Riyaseti Celileye takdimi 30 - IX - 1931 tarihinde tezekkür kılınmıştır.

Şûrayı devlet heyeti umumiyesinin 8 - X - 1931 tarih ve 373 numaralı mazbatası suretidir.

Maliye ve Nafia dairesinin 30 - IX - 1931 tarihli ve 57/58 numaralı işbu mazbatası heyeti umumiyede okundu.

Estern kablo şirketile münakit mukavelenamenin feshi ve Londrada kâin «Emperiyal and international komünikasyon limited» şirketile yapılan telsiz mukavelenamesile bu hususa mütedair ka-

nun lâyihasının tetkiki hakkında idarei müşarileyhaca tanzim edilen mezkûr mazbata mütalea olun-
duktan ve davet edilen posta ve telgraf ve telefon umum müdürü Fahri Beyden Estern kablo şir-
ketinin muhtelif tarihlerde akteylediği mukavelenamelerle bu mukavelenamelere müsteniden tesis eyle-
miş olduğu kablolar hakkında izahatı lâzime alındıktan sonra mevzubahs telsiz mukavelenamesinin
2, 3, 6, 7, 12, 17 ve 18 inci maddelerinin daire mazbatasında tesbit olunan tadilât veçhile ve 3, 5,
8, 9, 10, 11, 13, 14, 15 ve 19 uncu maddelerinin aynen ve birinci maddesinin, Deavi dairesi reisi
Saffet ve Mülkiye dairesi reisi Mitat Beylerin « terakkiyatın yüksekliği » tabirinin daha vazih bir
şekilde yazılması lâzımgeleceği suretindeki mütalealara karşı, reis Ali Rıza Beyin teklifi veçhile,
« kumpanya Büyük Beritanyadaki Türkiye ile irtibata mahsus » ibaresi tayyolunarak yerine « Büyük
Beritanyada bulunan ve Türkiye ile irtibata mahsus olan » ibaresi ikame edilmek üzere ekseriyetle
ve 6 mer maddesinin, azadan Süleyman Emin Paşanın teklifi veçhile « Büyük Beritanya » ibaresin-
den sonra « telgraf » kelimesi ilâve ve 16 mer maddesinin, azadan Şefik Beyin teklifi veçhile birinci
ve üçüncü fıkraları tayyolunarak « bu mukavelename, imza ve teatisi tarihinden itibaren meriyete
geçecek ve ikinci maddede derpiş edilen tesisatın işletmeye vazı tarihinden itibaren yirmi sene de-
vam edecektir. Bu müddetten sonra iki taraftan biri müddetin hitamından bir sene evvel taahhütlü
mektupla sarfımazar ettiğini bildirmediği takdirde beşer sene müddet için kendiliğinden temdit edil-
miş olur » şekline kalbi suretile tadilen ve olbaptaki kanun lâyihasının, azadan Cemal Beyin teklifi
veçhile ikinci maddesi üçüncü madde yerine ve üçüncü maddesi ikinci madde yerine geçirilmek üze-
re aynen ve ittifakla kabulü 8 teşrinievvel 1931 tarihinde tekarrür eylemiştir.

Dahiliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Dahiliye encümeni

Karar No: 26

Esas No: 1/923

3-V-1932

Yüksek Reisliğe

Estern telgraf kumpanyasile münakit mukavelenamenin feshi ve (Imperial and international
communications limited) ile bir mukavele akti için Hükûmete salâhiyet verilmesi hakkında Dahili-
liye vekâletince tanzim ve Başvekâletten takdim olunup encümenimize havale buyurulmuş olan
kanun lâyihasile esbabı mucibesi ve bunlara merbut mukavelename Posta, telgraf ve telefon umum
müdürü Bey de hazır olduğu halde mütalea ve tetkik olundu:

Hükûmetin esbabı mucibesinden ve verilen izahattan Estern telgraf kumpanyasile Hükûmetimiz
arasında deniz altı telgraf muhaberatına dair hükümü 30 sene olmak üzere aktedilmiş bulunan 1
mayıs 1927 tarihli mukavelenin feshi ve şimdiye kadar kablodan geçirilmekte olan telgrafnamele-
rin telsiz vasıtasile geçirilmek şartile (Imperial and international communications limited) ile
20 sene müddetli bir mukavele aktedileceği ve maksadın temini için bu mukavelenin üçüncü madde-
sinde zikrolunduğu veçhile telsiz telgrafın son fennî terakkilerini haiz bir verici istasyonu ile bir
alter istasyonunun beş senede müsavi taksitler ile ödenmek üzere 632 270 altın frank mukabilinde
kumpanya tarafından tesis edileceği anlaşılmaktadır.

Deniz altı yolu ile geçirilen telgrafnamelerin kablo ücretleri tamamen Estern kumpanyasına
ait bulunmakta idi. Yeni mukavelenin aktile telsiz istasyonlarının tesisinden sonra bu ücretler
Türkiye telgraf idaresile kumpanya arasında beynelmilel hükümlere göre münasafeten taksim edi-
lecektir. Bu hususta Hükûmetçe verilen malûmata nazaran memleketimize isabet edecek olan hisse-
nin senelik tutarı 140 000 lira kadardır. Telsiz istasyonları tesisat bedelinin bu varidat fazlasın-
dan taksitler ile ödenmesi de kumpanyaca kabul edilmiştir. Bu itibarla lâyiha encümenimizce

İnivaflık görölmüş ve ihtiva eylediği maddeler aynen kabul edilmiştir.

Yüksek Riyasete arz olunur.

Da. En. Rs. Tekirdağ <i>Cemil</i>	Rs. V. Tekirdağ <i>M. Faik</i>	M. M. Kars <i>Baha Tali</i>	Kâ. Muş <i>H. Reşit</i>	Aza Adana <i>Ali Münip</i>	Aza Çanakkale <i>Şükrü</i>		
Aza Çorum <i>I. Kemal</i>	Aza Amasya <i>I. Hakkı</i>	Aza Adana <i>Ö. Resül</i>	Aza Ordu <i>İsmail</i>	Aza Amasya <i>Esat</i>	Aza Elâziz <i>Hüseyin</i>	Aza Zonguldak <i>Halil</i>	Aza Zonguldak <i>Rifat</i>

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Kanun lâyihası

MADDE 1 — Londrada kâin (Eastern telegraph Company) ile münakit 1 mayıs 1927 tarihli mukavelenamenin feshi ve yine Londrada kâin (İmperial and international Communications limited) ile bir sureti merbut olan mukavelenamenin akti için Hükûmete mezuniyet verilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden müteberdir.

MADDE 3 — Bu kanun hükümlerini ieraya Dahiliye vekili memurdur.

3 - I - 1932

Bş. V. <i>İsmet</i>	Ad. V. <i>Yusuf Kemal</i>	M. M. V. <i>Zekâi</i>	Da. V. <i>Ş. Kaya</i>
Ha. V. V. <i>Ş. Kaya</i>	Mal. V. <i>M. Abdülhalik</i>	Mf. V. <i>Esat</i>	Na. V. <i>Hilmi</i>
İk. V. <i>M. Şeref</i>	S. İ. M. V. <i>Dr. Refik</i>	G. İ. V. <i>Ali Rana</i>	Zr. V. <i>Muhlis</i>

DAHİLİYE ENCÜMENİNİN TADİLİ

Estern telgraf kumpanyasile münakit mukavelenin feshi ile İmperial and international Communications limited şirketi ile bir mukavele akti hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — Hükûmetin teklifi veçhile aynen

MADDE 2 — Hükûmetin teklifi veçhile aynen

MADDE 3 — Hükûmetin teklifi veçhile aynen

AKTİ MUTASAVVER MUHABERE MUKAVELENAMEİ

Türkiye ve Büyük Britanya arasında telsiz telgraf muhaberatı tesisini arzu eden Türkiye Cumhuriyeti posta ve telgraf idaresi (aşağıda yalnız idare tabiriyle zikredilecektir.) Birinci taraf olarak; Londrada kâin (Imperial and International communications Limited) (aşağıda yazılı kumpanya tabiriyle ifade edilecektir.) İkinci taraf olarak;

(Estern telgraf) kumpanyası (aşağıda Estern telgraf kumpanyası) diye gösterilecektir. Üçüncü taraf olarak atideki hususları kararlaştırmışlardır.

Madde 1 —

Kumpanya Büyük Britanyada bulunan ve Türkiye ile irtibata mahsus olan telsiz istasyonunu veya istasyonlarını ve idare ikinci maddede mezkûr istasyonları (bu istasyonların işletmeğe vazından sonra) da terakkiyatın yüksekliğinde tutmağa mecburdurlar.

İdare ve kumpanya, istasyonları müteakibilen tam mümareseli ve kâfi miktarda memurlar vasıtasile işleteceklerdir.

Madde — 2

İdare ve kumpanya her iki cihetten mümkün olabilen bütün muhaberenin eelbi için makul her vasıtayı kullanacaklar ve umumî surette telsiz telgraf servisinin aşağıda zikredilen istasyonlar vasıtasile memnuniyetbahş ve varidat getirir bir tarzda işletmesini temin için teşriki mesai edeceklerdir.

Bu maksatla, kumpanya idarenin İstanbulda buna ait tahsis edeceği yerlerde Türkiye ve Büyük Britanya arasında çok eyi ve devamlı bir irtibat teminine müsait ve telsiz telgrafın son fennî terakkiyatını ihtiva eden ve evsaf ve izahnameleri merbut bulunan (bir verici istasyonu ve bir alıcı istasyonu) ita ve tesis ettirmeği taahhüt eder.

Bu istasyonların bedeli (632 270) altı yüz otuz iki bin iki yüz yetmiş altm franktır. Bu para, ilk (taksiti) istasyonların işletmeğe konulduğu tarihten en fazla bir ay sonra ve diğer dört taksit müteakip senelerin aynı gününde tediye edilmek üzere beş senelik taksitlerle kumpanyaya tediye edilecektir.

Yukarıda zikredilen istasyonlar aneak işletmeğe konuldukları tarihten itibaren idarenin malı adedileceklerdir. Grev, Lok-out ve saire gibi müebir sebepler müstesna olmak üzere, bu istasyonların tesisatı bu mukavelenamenin imzası tarihinden itibaren on iki aylık bir müddet zarfında ikmal edilmiş olacaktır.

Bununla beraber, kumpanya bu istasyonları mümkün olduğu kadar daha kısa bir müddet zarfında ikmale çalışacak ve idare tesisat işlerinin taeili için iktidarı dahilinde olan tekmiil kolaylıkları gösterecektir. Mezkûr istasyonların malzemesine ait gümrük resmi için 40 610 (kırk bin altı yüz on) altm frank yukarıda gösterilen (istasyonlar bedelinde) dahildir.

Maahaza, eğer gümrük resmi bu meblâğdan fazla olursa fazlası idare tarafından deruhde edilecektir. (Gümrük resmi) mezkûr meblâğdan aşağı olduğu takdirde farkı kumpanya tarafından idarenin matlubuna geçirilecektir.

Madde — 3

A - (İdare: bu mukavele müddetince Büyük Britanya ve Türkiyenin doğru telsiz irtibatı mevcut olmayan Avrupa - ve Avrupa harici muhabere usulüne tâbi - memleketler için kendisine tevdi edilecek tekmiil telgrafnameleri; bu telgrafnamelerden Türkiyeğe isabet eden telsiz hissesi ücreti; diğer telsiz tariklerinden normal olarak isabet eden hisseden aşağı olmamak şartile telsiz irtibatından geçirmeği taahhüt eder.

Bu mukavelenamede tayin edilmiş veya (ileride) biltilâf (kararlaştırılabilecek) olan istisnalar-dan hariç olmak üzere, Avrupa muhabere usulüne tâbi memleketler için idare ile kumpanya arasında

tabii olarak taksim edilecek telsiz ücreti, beynelmilel telgraf birliği bürosu tarafından neşredilmiş olan telgraf ücretleri taksimatı esasına müstenit olacaktır.

Aşağıda (C) fıkrasında gösterilen ücretler müstesna olmak üzere Avrupa harici usulü muhaberesine tâbi memleketler için Türkiye'ye isabet eden telsiz ücreti hissesi 18 (on sekiz) altın frank santim olarak tesbit edilmiştir.

Türkiye, tabii ahvalde kendi doğru telsiz irtibatları vasıtasile çekilen telgrafnameleri başka tarika çevirmek mecburiyetinde kaldığı takdirde, telgrafnamelerin geçirilmesi için Londra telsiz tarikini kullanmağı taahhüt eyler.

B - Kumpanya, bu mukavelenamenin devamı müddetince, Türkiye memleketleri için kendisine tevdi edilecek bütün telgrafnameleri ve keza Türkiye transitile geçmeğe müsait olan Türkiyeden ileri memleketlere ait bulunan muhaberatı telsiz irtibatından geçirmeğı taahhüt eder.

İdare ve kumpanya, Türkiye transitile geçebilecek telgrafnamelere ait mmeleketleri biltilâf tayin edeceklerdir.

C - İdare, bu mukavelenamenin devamı müddetince, şimalî Amerika için her sene zarfında ceman 36, 000 (otuz altı bin) kelimeyi telsiz irtibatından geçirmeğı taahhüt eder. Bu servis için Türkiye'ye kelime başına isabet eden telsiz ücreti hissesi 28 (yirmi sekiz) altın frank santimidir. Bu servis için kelime başına hali hazırda tatbik edilmekte bulunan ücret mecmuunda bir tebeddül vukuu takdirinde bu hisse de tadile uğrıyacaktır.

Madde — 4

İdare ve kumpanya istasyonları doğru ve çok iyi vasıtalarla kendi memleketlerinin telgraf ve telefon şebekelerine bağlanacaktır.

Madde — 5

Biltilâf kabul edilecek muhalif ahkâm müstesna olmak üzere servis sabit noktalar arasındaki telsiz telgraf muhaberatına tatbik edilen beynelmilel mukavelenamelerle onlara merbut nizamnameler ahkâmına ve keza bu mukavelenamenin devamı müddetince alâkadar memlekette tatbik mevkiinde bulunan veya her zaman tatbik edilebilecek olan kanun ve kararnamelere tevfikân temin olunacaktır.

Madde 6 —

Lüzumunda şimdiki ücretler mecmuunda yapılacak tadilât, kumpanyayı alâkadar eden kısmı için Büyük Britanya telgraf idaresinin tasdikı, kaydı ihtirazisile, biltilâf tesbit edilecektir.

Madde — 7

A - İrtibattan geçirilecek telgrafnamelerin kelime başına mecmuu ücreti altın frank olarak tayin olunacak ve:

- 1 - Her iki taraf istasyonları arasında telsiz güzergâhına isabet eden ücretten,
- 2 - Her bir tarafın transit veya intihai ücretinden,
- 3 - Telgrafnamenin geçmesi muhtemel güzergâhın diğer kısımlarına ait ücretlerden mürekkep olacaktır.

Yukarıdaki (1) numarada yazılı radiyo ücreti, kelime başına mecmuu ücretle; (2) ve varsa (3) numaralarda yazılı ücretler miktarı arasındaki farktan ibarettir. Bu ücret, iki taraf arasında yarı yarıya taksim edilecektir.

B - Türkiye'nin Radiyo hissesi:

- (1) - Türkiye ile Büyük Britanya, İrlanda ve Avrupa harici rejimine tâbi (şimalî Amerika haric) memleketler arasındaki muhaberatın 18 (on sekiz) altın santim,
- (2) - Türkiye ile Belçika, İspanya, Cebelittarık, Norveç ve Portekiz ve radiyo hissesi Türkiye

ile yukarıda sayılan memleketler arasındaki hissenin aynı olan Avrupanın diğer memleketleri arasında 10,5 (on buçuk) altın santim,

(3) - Türkiye ile şimalî Amerika arasında 28 (yirmi sekiz) altın santim olacaktır,

C - Hali hazırdaki tarifelerde bir tahavvül vaki olduğu takdirde yukarıdaki B fıkrasında yazılı Türkiyeye ait radiyo hissesi tezayüt veya tenakus edecektir.

D - Bilitilâf matbuat ve saire gibi hususî veyahut tenzilâtli servisler ihdas edilecektir.

Madde — 8

Türkiye ve İngiltere Hükûmetlerinin (Devlet telgrafnameleri) Türkiye İngiltere mütekabilen telsiz güzergânmında % 50 tenzilâta tâbi tutulacaktır.

Madde — 9

İdare veya kumpanya, umumî hizmetin menfaati bunu âmir olmak dolayısıyla elde mevcut muhaberatı başka tarık üzerine çevirmeğe mecbur kaldığı takdirde, irtibata ait ücretle dolaşık tarık ücreti arasındaki muhtemel fark iki taraf arasında müsavi bir surette deruhde ve aralarında taksim edilecek olan meblâğa ilâve veya bu meblâğdan tenzil edilecektir.

Madde — 10

Verici veya alıcı telsiz istasyonlarından birinde veyahut bunları birbirine veya umumî şebekeye bağlayan hatlarda bir arıza veya tahribat vuku bulunduğu takdirde, alâkadar taraf bunları en kısa bir zamanda tabî bir surette işler bir hale koymak veya yeniden inşa etmek için elinde olan teknil tedbirleri ittihaz edecektir.

Madde — 11

Diğer bir tarıkın kullanılmasından dolayı vaki olabilecek tediye halleri müstesna olmak üzere, idare veya kumpanya arasında muhaberat hizmetine müteallik olarak çekilecek ücretli veya ücretsiz servis telgrafnameleri hesabata dahil olmayacaktır. Tediye vukuu takdirinde, bu tediye iki taraf arasında müsavi olarak deruhde olunacaktır.

Madde — 12

İngiltere Hükûmeti, harp dolayısıyla veyahut umumî menfaat namına kumpanya istasyonlarına veya bunlardan birine vaziyet eder, veyahut bu hükûmet veya Türkiye Hükûmeti ticarî muhaberatın irtibat vasıtasile geçirilmesini talik veya tahdit ederse, bu mukavelename mezkûr vaziyet, talik veya tahdit müddetince hükümsüz kalacak ve fakat mezkûr vaziyet talik veya tahdit biter bitmez yeniden meriyete girecek müddeti, vaziyet, talik veya tahdit müddeti kadar uzatılacaktır.

Madde — 13

İrtibatın çalışma saatleri servisin menafetine en uygun bir surette bilitilâf tesbit edilecektir. İdare ve kumpanya, muhaberatın irtibat vasıtasile tabî bir şekilde cereyanını temin için icap eden tedbirleri ittihaz eylemeği taahhüt eder. İki taraftan herbiri servis telgraflarına ve tekrara, tevdi saati gibi hizmete müteallik diğer işarlara derhal cevap verilmesini temin için müessir tedbirler alacaktır.

Madde — 14

İdare ve kumpanya bu mukavelenamenin tatbiki için kendi yerine bir üçüncü tarafın ikamesi hakkını muhafaza ederler. Bu takdirde, kaim olan taraf, diğer tarafla bu mukavelenamede tayin edilen şartlar dahilinde servise devamdan istinkâf edemeyecektir.

Madde — 15

Bu mukavelenamenin 9 uncu maddesi ahkâmı müstesna olmak üzere idare veya kumpanya, diğerinin tahriği muvafakati olmaksızın mezkûr diğer tarafın memleketinde, müstemlikelerinde, himayesi veya mandası altında bulunan yerlerde bir diğer idare veya kumpanyaya ait bulunan istasyonlarla tesis servisi tesis etmemegi, müteakiben taahhüt eyler.

Madde — 16

Bu mukavelename imza ve teatisi tarihinden itibaren meriyete geçecek ve ikinci maddede derpiş edilen tesisatın işletmeye vazı tarihinden itibaren 20 (yirmi) sene devam edecektir. Bu müddetten sonra iki taraftan biri müddetin hitamından bir sene evvel taahhütlü mektupla sarfınazar ettiğini bildirmedigi takdirde, beşer sene müddet için kendiliğinden temdit edilmiş olur.

Madde — 17

Bu mukavelenamenin ikinci maddesinde zikredilen istasyonların işletilmesine başlanır başlanmaz, Estern telgraf kumpanyası ile Türkiye Hükümeti arasında deniz altı telgraf muhaberatına dair olarak aktedilmiş bulunan 1 mayıs 1927 tarihli mukavelename münfesi olacaktır. Mezkûr mukavelenamenin feshi tarihinden itibaren idarenin malı olacak olan İstanbul - Odesa kablosunun nisfile Çeşme - Sakız kablosunun Türkiye kısmı ve bu kabloların karaya çıktıkları noktalarla İstanbul ve İzmir telgraf merkezleri arasındaki kara hatları ve bu kabloların işletilmesine müteallik bulunan malzeme ve Boğaziçinin iki sahilini birbirine rapteden kablolar müstesna olmak şartile Estern telgraf kumpanyası Türkiyedeki bütün tesisatına serbestçe sahip olabilecektir.

Estern telgraf kumpanyası servisinin idare tarafından tesellümünde mezkûr kumpanya bu tarihte mevcut tek mil Türk memurlarını idarenin emrine verecektir. İdare, bu memurları kendilerinin beş sene yani 30 Eylül 1934 tarihine kadar istihdam edileceği hakkında kumpanya tarafından yapılmış olan vait müddeti zarfında, istihdamı taahhüt eder. Bu memurlar idare servisinde çalışacakları için, kumpanya nizamati ile muayyen olan maaşlarının yarısı yukarıda zikredilen müddet zarfında idare ve diğer yarısı kumpanya tarafından tesviye edilecektir. Fakat, kumpanyanın ve idarenin bu mecburiyeti mezkûr memurlardan idarenin nizamî ve inzibatî ahkâmına tamamen riayet etmeyen her hangi biri hakkında sakıt olacaktır. Kumpanya yukarıda zikredilen müddet zarfında mezkûr memurların kazanç vergisinin tamamını tesviyeye devam edecektir.

Keza, kumpanya nizamatile muayyen olan tekaüt sandığı iştirak hissesinin memurlara tediyesi hakkı mahfuz olup mezkûr tediye kumpanya tarafından ifa edileceği gibi kumpanyanın memurlara karşı diğer taahhüdatı da muteber ve mahfuzdur. Kumpanya, bu şerait dahilinde mezkûr memurlar tarafından serdedilebilecek tek mil müracaatlardan varest kalacaktır.

Estern telgraf kumpanyasının (İdare) binalarında işgal etmiş olduğu mahallerin icarile bazı telgraf nakillerinin icarına dair olarak idare ile kumpanya arasında aktedilmiş olan itilâfnameler mukavelenamenin feshinde kendiliğinden hükümsüz kalacaklardır.

Kumpanya bu mukavelenamenin 2 inci maddesinde işaret edilmiş olan istasyonların inşasından sarfınazar ettiği takdirde bunu, bu mukavelenamenin imzası tarihinden muteber olmak üzere 12 (on iki) aylık bir müddet zarfında idareye yazı ile bildirmeğe mecburdur.

Mezkûr müddet zarfında böyle bir tebliğ yapılmazsa sarfınazar edildiği resmen bildirilmiş addolunacak ve yukarıda işaret edilmiş olan Estern telgraf kumpanyası mukavelenamesi idare tarafından bizzat feshedilerek Estern telgraf kumpanyasının Türkiyede mevcut bulunan bütün tesisatı, mezkûr mukavelename müddeti tabii olarak bitmiş gibi, idarenin tasarrufuna geçecektir.

Estern telgraf kumpanyası bu mukaveleye ancak işbu maddenin ahkâmı dolayısıyla iştirak eder.

Madde — 18

İdare ve kumpanya bu mukavelename hükümlerinin tatbikından naşi aralarında vukua gelebi-

lecek tekml ihtilâfların müslihane bir surette halline çalışacaklardır. İtilâfla halledilmeyecek bir ihtilâf zuhur ettiği takdirde, hakem usulüne müracaat edilecektir. Bunun için aralarında ihtilâf zuhur eden iki taraftan biri diğerine göndereceği bir mektupla bir hakem intihap ve diğer taraftan da ikincisinin intihap edilmesini talep edebilir. İhbarnameyi alan tarafın intihap edeceği hakemi 20 (yirmi) gün zarfında birinci tarafa yazı ile bildirmesi lâzımdır. Şu suretle intihap edilen iki hakem üçüncü hakemi tayin edeceklerdir. Birinci taraf ikinci hakemin tayin olduğunu bildiren mektubu aldıktan sonra kırk gün zarfında üçüncü hakemin intihabı için itilâf edilmediği takdirde, eğer ihtilâflar ikinci maddede zikredilen istasyonların inşasına müteallik teferruat veya bu istasyonların ikmali tarihine dair ise, intihap edilen iki hakem üçüncü hakemin intihabını Türkiye temyiz mahkemesi reisinden mezkûr kırk gün hitamından itibaren otuz gün zarfında müştereken rica edeceklerdir. Eğer ihtilâf bahsedilen istasyonların işletilmesine başlandıktan sonra tahaddüs etmiş ise üçüncü hakemin intihabı beynelmilel telgraf birliği bürosu müdüründen rica edilecektir.

Bundan başka idare ve kumpanya mezkûr hakemler veya bunların ekseriyeti tarafından ihtilâflı mesele hakkında verilecek kararı aynen kabul etmeyi taahhüt ederler. Hakem celselerinin içtima mahal ve tarihi mümkün olan süratle ve en geç üçüncü hakemin intihabından sonra da otuz gün zarfında içtima edecek olan hakemler tarafından tesbit olunur. Hakemler, hükümlerini en kısa müddet zarfında vermeğe sarfı gayret edeceklerdir. Hakeme müteallik bütün masraflar hakem heyetinin tensibile gerek kaybeden tarafça gerek bunların tayin edeceği nisbet dairesinde aralarında ihtilâf zuhur eden her iki tarafça deruhde edilecektir.

Madde — 19

Bu mukavelenin tescil rüsumu veya mukavelenameye ilsak edilecek pullar bu merasımı yaptıracak olan tarafın uhdesine ait olacaktır.

Tasrih edilen tarihlerde Fransızça olarak iki nüsha üzerine tanzim edilmiştir.